

MARCAIDA LÓPEZ, José Ramón. *Arte y ciencia en el Barroco español.* Sevilla: Fundación Focus-Abengoa, Marcial Pons ediciones, 2014. 337 pàgs. i ils. [15 x 23].

Treball que ha rebut el premi internacional Alfonso E. Pérez Sánchez i que presenta una orientació diferent ja que tot i que tracta aspectes artístics i culturals, ha estat redactat per un historiador de la ciència. L'autor aprofundeix en el cultiu del coneixement sobre la natura i la seva representació en les obres científiques i pintures durant el s. XVII. Planteja problemes sobre la manera de representar el món durant l'etapa del Barroc, ja que el contacte directe amb la natura no sempre era fàcil, sobretot quan es tractava de representar plantes i animals exòtics procedents d'Amèrica.

José Ramón Marcaida connecta la ciència moderna i la mentalitat del barroc, per observar com es va desenvolupar una cultura científica, que quedava reflectida en l'edició de tractats il·lustrats, i per mitjà de la seva representació en l'art (les pintures de gabinet, les *vanitas* inclouen un seguit d'obres i objectes). Sorgeix l'interès pel col·leccionisme d'objectes rars entre els monarques i les classes benestants. Hi havia la voluntat de recollir informació sobre la natura, d'aprofundir en aquest àmbit, cosa que no era fàcil, ja que davant d'espècies poc conegudes els autors havien de basar-se en referències verbals o bé en imatges anteriors, també tractaven de recollir exemplars i va sorgir una nova ciència la taxonomia.

Francisco Hernández va portar a terme una expedició en la qual es varen representar moltes plantes, animals, etc. i es realitzaren il·lustracions per mitjà d'esborranys i gravats, que remetien a temes vinculats amb la versió original i la còpia i que ajudaren a confeccionar l'obra de Juan Eusebio Nieremberg, entre altres *Històries de la Natura*. L'autor treballa a partir d'exemplars concrets: la flor de la passió, l'ocell del paradís i la seva representació, ja que no sempre a plasmació naturalista es feia a partir d'un accés directe als exemplars. Tanmateix, el Barroc ajudà a crear un sentit d'aquestes representacions plé d'al·lusions a continguts no visibles, i religiosos, com es va fer a les obres anomenades *vanitas* de pintors com Antonio de Pereda o bé Juan de Valdés Leal. Es mostraven habitacions plenes d'objectes, amb densitat ontològica i un significat simbòlic.

L'obra redactada amb un estil amè, inclou molta informació i ajuda a entendre la mentalitat de l'època i la tensió entre modernitat i cultura barroca a Espanya. Aquesta ha estat fruit de la seva tesi doctoral i ens permet observar com es generaven els tractats científics il·lustrats. Aporta bibliografia; consta d'un índex de noms, de llocs i d'il·lustracions.

Traducción de la reseña anterior:

Trabajo que ha recibido el premio internacional Alfonso E. Pérez Sánchez y que presenta una orientación diferente, ya que a pesar de que trata aspectos artísticos y culturales, está redactado por un historiador de la ciencia. El autor profundiza en el cultivo del conocimiento sobre la naturaleza y su representación en las obras científicas y pinturas durante el s. XVII. Plantea problemas sobre la manera de representar el mundo durante la etapa del Barroco, ya que el contacto directo con la naturaleza no siempre era fácil, sobretodo cuando se trataba de representar plantas y animales exóticos procedentes de América.

José Ramón Marcaida conecta la ciencia moderna y la mentalidad del barroco, para observar como se desarrolló una cultura científica, que quedaba reflejada en la edición de tratados ilustrados, y por medio de su representación en el arte (las pinturas de gabinete, las *vanitas* incluyen una serie de obras y de objetos). Surge el interés por el coleccionismo de objetos raros entre los monarcas y las clases acomodadas. Había la voluntad de recoger información sobre la naturaleza, de profundizar en este ámbito, cosa que no era fácil, ya que ante especies poco conocidas los autores tenían que basarse en referencias verbales o bien en imágenes anteriores, también trataban de recoger ejemplares y surgió una nueva ciencia la taxonomía.

Francisco Hernández llevó a cabo una expedición en la cual se representaron muchas plantas, animales, etc. y se realizaron ilustraciones a través de esbozos y grabados, que remiten a temas vinculados con la versión original y la copia y que ayudaron a confeccionar la obra de Juan Eusebio Nieremberg, entre otras *Historias Naturales*. El autor trabaja a partir de ejemplares concretos: la flor de la pasión, el pájaro del paraíso y su representación, ya que no siempre la plasmación naturalista se realizaba a partir de un acceso directo a los ejemplares. Asimismo, el Barroco ayudó a crear un sentido de estas representaciones lleno de alusiones a contenidos no visibles, y religiosos, como se hizo con las obras llamadas *vanitas* de pintores como Antonio de Pereda, o bien Juan de Valdés Leal. Se mostraban habitaciones llenas de objetos, con densidad ontológica y un significado simbólico.

La obra redactada en un estilo ameno, incluye mucha información y ayuda a entender la mentalidad de la época y la tensión entre modernidad y cultura barroca en España. Esta ha sido fruto de su tesis doctoral y nos permite observar como se generaban los tratados científicos ilustrados. Aporta bibliografía; consta de un índice de nombres, de lugares y de ilustraciones.

IHE
(Secretaria de la revista)